

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תריד

ערב שבת-קודש
פרשת תזריע-מצורע
ל' בניסן ה'תשס"ו

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ל' בניסן ה'תשס"ו – ז' באייר ה'תשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ל' בניסן	הל' כלים. פרק כז-כח. הל' מקואות.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ז.	מ"ע קט.
ש"ק	א' באייר	פרק ב-ד.	פרק ח.	מ"ע קט.
א'	ב' באייר	פרק ה-ז.	פרק ט.	מ"ע קט.
ב'	ג' באייר	פרק ח-י.	פרק י.	מ"ע קט.
ג'	ד' באייר	פרק יא. הט לבי וגוי. ספר נזיקין והוא ספר אחד עשר.. הל' נזקי ממון.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא.	מ"ע קט. רלו.
ד'	ה' באייר	פרק ג-ה.	פרק יב.	מ"ע רמ.
ה'	ו' באייר	פרק ו-ח.	פרק יג.	מ"ע רלח.
ו'	ז' באייר	פרק ט-יא.	פרק יד.	מ"ע רמא.

זמני השבוע *

צאת הנוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							ד' 72 לפני הזריחה	ד' 120 לפני הזריחה	
7.44	7.18.8	1.12	12.38	9.16	6.03	5.04	4.40	3.44	ו', ל' בניסן
7.45	7.19.5	1.12	12.38	9.16	6.02	5.03	4.39	3.43	ש"ק, א' באייר
7.46	7.20.2	1.12	12.38	9.15	6.01	5.02	4.38	3.41	א', ב' באייר
7.47	7.20.8	1.12	12.38	9.15	6.00	5.01	4.37	3.40	ב', ג' באייר
7.48	7.21.6	1.12	12.38	9.14	5.59	5.00	4.35	3.38	ג', ד' באייר
7.49	7.22.3	1.12	12.38	9.14	5.58	4.58	4.34	3.37	ד', ה' באייר
7.49	1.23.0	1.11	12.38	9.13	5.57	4.57	4.33	3.35	ה', ו' באייר
7.50	7.23.7	1.11	12.38	9.13	5.57	4.56	4.32	3.34	ו', ז' באייר

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
7.58	6.58	8.00	6.49	7.59	6.57	7.57	6.41	7.58	6.58
8.03	7.03	8.05	6.54	8.05	7.02	8.02	6.46	8.03	7.03

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן

מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

ההנהגה ד"לכתחילה אריבער" צריכה לפעול גם בעולם

הביטוי "עולם" הוא בניגוד לאלוקות, קדושה ויהדות □ זהו אפוא תוכן פתגמו הידוע של הרבי מהר"ש – שההוראה ד"לכתחילה אריבער" צריכה לנטל את אופן הנהגת העולם, עד להפיכתה לאופן ההנהגה על-פי קדושה □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

אדמו"ר מהר"ש, להתנהג באופן ד"לכתחילה אריבער" – בעניינים השייכים ליום-ההולדת שלו (כולל גם יום השבת שלאחריו, שאז ניתוסף העילוי ד"ויכולו"), על-אחת-כמה וכמה שצריכה להיות ההנהגה באופן ד"לכתחילה אריבער".

ב. ובפרטיות יותר:

ההוראה על-דבר ההנהגה באופן ד"לכתחילה אריבער" – אמורה לכל לראש בנוגע לעבודה בענייני קדושה, תורה ומצוותיה, שזוהי עיקר עבודתו של בעל הפתגם; אמנם, ביחד עם זה, ישנה גם עבודתו של יהודי בענייני העולם, "בכל דרכיך דעהו"³, ועל-כל-פנים "כל מעשיך יהיו לשם שמים"⁴, דמכיוון ש"אני נבראתי לשמש את קוני"⁵, הרי, בכל רגע ורגע שקיימת מציאותו, גם כאשר עוסק בענייני העולם כו', צריך לשמש את קונו. וגם ביחס לעבודה זו אמורה ההוראה על-דבר

א. עניינו המיוחד ודרכו המיוחדת של אדמו"ר מהר"ש באים לידי ביטוי בפתגמו הידוע (כפי שנמסר ונתגלה לנו על-ידי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו¹, ששמע מאביו, בנו וממלא מקומו של בעל יום ההולדת) "די וועלט זאגט אז מען קען ניט ארונטער דארף מען אריבער; און איך האלט אז מ'דארף לכתחילה אריבער" (העולם סבור שכאשר אי-אפשר ללכת מלמטה, מדלגים מלמעלה; ואני סבור – אומר הרבי מהר"ש – שמלכתחילה צריך לדלג מלמעלה). ופתגם זה נעשה הוראת דרך לכל ההולכים בדרכיו ואורחותיו בזמן נשיאותו של אדמו"ר מהר"ש, ובאופן דפועלה נמשכת גם בדורות שלאחרי זה, כאמור, שפתגם זה נמסר על-ידי בנו וממלא מקומו של אדמו"ר מהר"ש – אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, לבנו יחידו ממלא מקומו – כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שפירסם פתגם והוראה זו, וציווה להרפס כו'. ואם בכל העניינים יש לקיים את הוראת

1) איגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' תר"ז.

2) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. שו"ע אדמוה"ז או"ח סקנ"ו ס"ב.

3) אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם שם.

4) ראה לקו"ש ח"ג עמ' 907, ועמ' 932. ועוד. משנה וברייתא סוף מס' קידושין.

דבר מלכות

בענייני העולם – מכל-מקום, מוכן וגם פשוט, שההנהגה ד"לכתחילה אריבער" בענייני קדושה, תורה ומצוותיה, היא באופן נעלה יותר מההנהגה ד"לכתחילה אריבער" בענייני העולם, "מעשיך" ו"דרכיך".

ולא עוד, אלא, שמכיוון שבענייני קדושה גופא ישנם חילוקי דרגות בעילוי אחר עילוי, הרי, בהתאם לכך, ישנם גם חילוקי דרגות במעלת ההנהגה ד"לכתחילה אריבער".

וכאמור, כל זה הוא בהדגשה יתירה בנוגע ליום-הולדתו של אדמו"ר מהר"ש, בעל ההוראה ד"לכתחילה אריבער".

ובנוגע ליום-ההולדת גופא – מכיוון שמשנה לשנה ניתוסף עילוי אצל בעל יום ההולדת¹¹, כמאמר רז"ל¹² "צדיקים אין להם מנוחה לא בעולם-הזה ולא בעולם-הבא, שנאמר¹³ יילכו מחיל אל חיל", הרי מוכן, שמשנה לשנה ניתוסף עילוי גם בעניין ד"לכתחילה אריבער", עד לעילוי דשנה זו, באופן נעלה יותר לגבי כל השנים שלפני זה.

ג. ויש להוסיף בהדגשת העילוי ד"לכתחילה אריבער" ביום ההולדת, ב' אייר – להיותו בימי ספירת-העומר:

בעניין ספירת-העומר – מבואר בדרושי חסידות¹⁴, ש"וספרתם הוא לשון בהירות, כמו אבן ספיר", ובדוגמת עניין הספירות, "אמאי איקרי ספירות – על שם השמים מספרים"¹⁵, ואיתא בזוהר¹⁶ "מאי מספרים כו' – דנהרין ונציצין כו'", היינו, שמלבד הפירוש הפשוט ד"מספרים", מלשון סיפור, ישנו גם הפירוש הפנימי, מלשון אור וגילוי, ד"נהרין ונציצין" ויש להוסיף ולתווך ביניהם – שהסיפור גופא

ההנהגה באופן ד"לכתחילה אריבער". ולא עוד, אלא, שישנה הדגשה מיוחדת בנוגע לפעולה בעולם – שהרי תכלית הכוונה דירידת הנשמה בגוף ("אני נבראתי"), היא, כדי לפעול בירור הגוף ונפש-הבהמית, עד לחלקן בעולם⁶.

ועניין זה מודגש גם בתחילת הפתגם – "די וועלט זאגט כו' און איך האלט כו'":

לכאורה, מהו הצורך בהקדמה אודות "מאמר העולם", למאי נפקא-מינא מהי דעת העולם – יש להתחיל מיד בתוכן ההוראה עצמה, שההנהגה צריכה להיות באופן ד"לכתחילה אריבער"?

והביאור בזה – שהכוונה בהקדמה זו, להדגיש, שההנהגה ד"לכתחילה אריבער" צריכה לפעול גם בעולם:

"עולם" – הוא מלשון העלם והסתר⁷. וכמודגש גם בלשון הרגיל בפי העולם, "אמרי אינשי"⁸ – שהביטוי "וועלטלעכקייט" הוא בניגוד ל"געטלעכקייט", "הייליקייט" או "אידישקייט", כלומר, הביטוי "עולם" הוא בניגוד לאלוקות, קדושה ויהדות.

וזהו תוכן הפתגם "די וועלט זאגט אז מען קען ניט ארונטער דארף מען אריבער און איך האלט אז מ'דארף לכתחילה אריבער" – שההוראה ד"לכתחילה אריבער" צריכה לבטל את אופן הנהגת העולם, עד להפיכתו לאופן ההנהגה על-פי קדושה (על-דרך ב' הנוסחאות בסיפור הידוע⁹ אודות רבינו הזקן ור' אברהם המלאך, כמדובר בארוכה בהתוועדות שלפני זה¹⁰).

והנה, אף-על-פי שההנהגה ד"לכתחילה אריבער" היא לא רק בענייני קדושה, אלא גם

11) ראה לקו"ש חכ"ב עמ' 185 הערה 3. וש"נ.
12) ברכות בסופה. וש"נ.
13) תהילים פד, ח.
14) ראה ד"ה וספרתם לכם בלקו"ת אמור (לה, ב). ובכ"מ.
15) פרדס ש"ח פ"ב – בשם ספר הבהיר.
16) ח"ב קלו, ב.

6) ראה תניא פל"ז.
7) ראה לקו"ת שלח לז, ד. ואתחנן ב, ג. דרושים לש"ש סד, ב. ובכ"מ.
8) ראה ברכות מה, א. סוגיא ארוכה בב"ק (צב, א ושם).
9) לקו"ד ח"א ל, א.
10) שיחת ש"פ שמיני סי"ג.

דבר מלכות

גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא) היה אומר:
עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו.
בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון
אחרים מפני רצונך".
וצריך להבין:
(א) מהי שייכותה של הוראה זו ("עשה רצונו

הוא באופן ד"נהרין ונציצין".
ועל-פי זה, מכיוון שמעלת ימי הספירה
גדולה ביותר, כאמור, עניין האור והגילוי כו'
— הרי מובן, שההנהגה ד"לכתחילה אריבער"
בימי הספירה היא באופן נעלה יותר.
ואם הדברים אמורים בנוגע לימי הספירה

אף שההנהגה ד"לכתחילה אריבער" היא גם בענייני העולם — מובן ופשוט, שההנהגה ד"לכתחילה אריבער" בענייני קדושה היא באופן נעלה יותר!

ככולותם — הרי זה ביתר שאת וביתר עוז ביום
הספירה המיוחד, "תפארת שבתפארת", יום
הולדתו של אדמו"ר מהר"ש¹⁷, בעל ההוראה
ד"לכתחילה אריבער"..."
ויש להוסיף, שהעניין ד"לכתחילה אריבער"
מודגש גם מצד מעלת יום השבת:
עניינו של יום השבת הוא — עליית
העולמות, העלייה מבחינת המעשה והדיבור
לבחינת המחשבה¹⁸.
ונמצא, שיום השבת מצד עצמו הוא באופן
ד"אריבער" לגבי ימות החול, ובמילא, מודגש
בו העניין ד"לכתחילה אריבער" ביתר שאת
וביתר עוז.
ואם הדברים אמורים בכל שבת ושבת —
ביום השבת הסמוך ליום-ההולדת, אשר, בו
נעשה עילוי ושלימות בכללות העניין דיום
ההולדת, על-אחת-כמה-וכמה.

כו' בטל רצונך מפני רצונו כו") למסכת אבות,
"מילי דחסידותא"¹⁹, הנהגה שהיא לפנים
משורת-הדין, מידת חסידות — הרי, גם על-פי
דין חייב האדם לעשות את רצונו של הקב"ה,
ולבטל את רצונו מפני רצונו של הקב"ה?
(ב) גם לאחר ביאור תוכן הוראה זו ב"מילי
דחסידותא", עדיין צריך להבין את המשך
המשנה, "כדי שיעשה רצונך כרצונו כו' כדי
שיבטל רצון אחרים מפני רצונך": כיצד מתאים
לומר ב"מילי דחסידותא" "כדי כו'", עניין של
קבלת שכר?! ובפרט שזה היפך הוראת המשנה
בפרק הראשון²⁰ — "אל תהיו כעבדים
המשמשין את הרב על-מנת לקבל פרס, אלא
הווי כעבדים המשמשין את הרב שלא על-מנת
לקבל פרס" (ויתירה מזה — לפי הגירסא²¹
"על-מנת שלא לקבל פרס")?!

ד. הביאור בזה:

מכיוון שמאמר זה — "עשה רצונו כו' בטל
רצונך מפני רצונו כו'" — הובא במסכת אבות,
שעניינה "מילי דחסידותא", הרי זה מכריח
שלא מדובר כאן אודות עשיית רצון ה' כפי

* * *

ד. בפרק שני במסכת אבות — שלומדים ביום
השבת קודש זה — שנינו במשנה ד': "הוא (רבן

(20) משנה ג.
(21) מחז"ו. פרש"י (וכ"ה בפירושו של הש"ס —
ע"ז יט, א). ועוד. וראה המשך וככה תרל"ז פט"ו.

(17) ראה "היום יום" ב' אייר.
(18) ראה לקו"ת דרושים לש"ש סו, ג. ובכ"מ.
(19) ראה ב"ק ל, א.

דבר מלכות

השכל או היפך הצדק, אלא אדרבה – ששכלו יחייב שכך יש להורות על-פי הצדק כו', כדיוק הלשון "השוחד יעוור עיני חכמים", היינו שגם לאחר קבלת השוחד נשאר "חכם", אלא שה"שוחד יעוור עיני חכמים" שאינו רואה את האמת, מכיוון שהשוחד היטה את שכלו לזכות את נותן השוחד, וכמו כן "ויסלף דברי צדיקים", היינו, שגם לאחר קבלת השוחד נשאר "צדיק", שומר תורה ומצוות כו', אלא, שהשוחד "יסלף דברי צדיקים", מכיוון שהשוחד היטה את שכלו להצדיק את נותן השוחד.

וכל זה – מפני שבכוחו של הרצון להטות את השכל, דמכיוון שנעשה אצלו רצון לזכות את נותן השוחד, הרי זה פועל שיבין גם בשכלו כפי המתחייב על-פי הרצון.

ועד כדי כך, שעל-ידי קבלת שוחד, יכול לבוא למצב של "מגלה פנים בתורה שלא כהלכה"²⁴ – שמדמה לעצמו שדעתו היא דעת תורה, וגם כאשר מראים לו בפירוש שדבריו הם היפך ההלכה. [...]

ובעצם, לא צריך להרחיק לכת לדוגמה קיצונית, אלא, יכולים למצוא מעין ודוגמה אצל כל אחד ואחד – כפי שידע איניש בנפשיה שבנוגע לעניינים מסויים היה סבור תחילה שמצד הקדושה צריך להיות באופן כן, וכך, ולכן, הרעיש עולמות וכו', ולאחרי כן, כשקיים את הוראת המשנה²⁵ "עשה לך רב", נוכח לדעת, להפתעתו, שלדעתו של הרב, אין זה מצד הקדושה כו', ומצד קבלת-עול (אף שלא הביין את דעת הרב, ולא עוד, אלא, שאינו בטוח בצדקת דבריו) – ביטל את דעתו, מכיוון שהרב שקיבל על עצמו, בהשגחה-פרטית, אמר לו כך וכך.

ובנוגע לענייננו:

המתחייב על-פי דין, דמאי קא-משמע-לן, כי אם, אודות הנהגה מיוחדת מצד מידת חסידות, שעליה היה רבן גמליאל רגיל לעורר – "הוא היה אומר כו".

ונקודת העניין – שלא מדובר כאן אודות העשייה בפועל (דמאי קא-משמע-לן), כי אם, אודות הרצון:

מצד הנהגה שעל-פי דין – הרי, כל זמן שבנוגע למעשה בפועל מקיים רצון ה', אין נפקא-מינה כלל מה נעשה עם כוח הרצון. ולא עוד, אלא, שגם בפעולה שצריכה להיות לרצונו, הרי, גם כשצועק ככרוכיאי שאין רצונו בכך, ורק מפני שכופין אותו אומר רוצה אני, נחשב על-פי דין שעשה לרצונו²².

אמנם, מצד הנהגה מידת חסידות – לא מספיקה העובדה שבנוגע למעשה בפועל ממלא את רצון ה', אלא, רצון ה' צריך לחדור ולהיות גם רצונו של האדם – "עשה רצונו כרצונך", היינו, שרצונו של האדם יהיה בהתאם לרצון ה', ובמילא, גם כאשר רצונו של האדם הוא באופן אחר, אזי, "בטל רצונך מפני רצונו", היינו, לבטל את רצונו לשנותו ולהופכו שיהיה בהתאם לרצון ה'.

ו. ויש להוסיף בביאור הדגשת עניין הרצון דווקא:

כוח הרצון – הוא המושל והשולט לא רק על כלי המעשה, אלא גם על הכוחות הפנימיים, שכל ומידות. בכוחו של הרצון להטות את רגש הלב וההבנה שבמוח שיהיו בהתאם לרצון.

וכפי שמצינו בנוגע לעניין ה"שוחד" – "השוחד יעוור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים"²³:

שוחד – אינו גורם לעשות דבר שהוא היפך

22 ר"ה ו,א. וש"נ. רמב"ם הל' מעשה הקרבנות

ספט"ו. פרש"י עה"ת ויקרא א,ג. ועוד.

23 שופטים טז,יט.

24 אבות פ"ג מי"א.

25 שם מ"ו ומט"ו.

דבר מלכות

התורה... כדי... (שגשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה כו").

ועל-פי זה יש לומר גם בנידון דין – שמה שכתוב "כדי שיעשה רצונך כרצונו כו" אין זה בגדר של שטר, כי אם, בנוגע לעשיית העבודה עצמה:

בנוגע לעבודה המחוייבת מצד הדין –

מכיוון שכוח הרצון הוא בתוקף כל-כך עד שבכוחו לשנות גם את רגש הלב והשכל שבמוח – לכן, אין להסתפק (לא רק במעשה בפועל, אלא) גם בעבודה דכוחות הפנימיים, מידות (אהבה ויראה) ומוחין, כי, כאשר הרצון הוא שלא כדבעי, הרי סוף-כל-סוף מטה גם את השכל והמידות, עד למעשה בפועל, ומכיוון

תחילה היה סבור שמוצד הקדושה צריך להיות באופן

כך וכך, אך כשקיים את הוראת המשנה "עשה לך

רב", נוכח שלדעת הרב אין זה מצד הקדושה!...

פשיטא שהבטיח הקב"ה בתורה שכאשר יהודי יעשה את התלוי בו, יקבל מלמעלה את הסיוע הדרוש לו, הן בנוגע לביטול דברים המונעים ומעכבים, והן בנוגע להשפעת הטובה כו', שעל-ידי זה יוכל לעסוק בעבודתו מתוך מנוחה.

אמנם, כשמדובר בנוגע לעבודה שאינו מחוייב בה על-פי דין, אלא שרצונו להוסיף לפנים משורת-הדין, מצד מידת חסידות – יש מקום לומר שאין הכרח שיקבל סייעתא דשמיא בנוגע למילוי רצונו לעבוד את ה' על-פי מידת חסידות.

ועל דרך זה בבבא ה'י, "בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך" – שעל-ידי זה שמבטל את רצונו לשנותו ולהופכו להיות כרצון ה', אזי, מבטל הקב"ה רצון אחרים שלא לתת לו, ח"ו, סייעתא דשמיא בעבודתו על-פי מידת חסידות, מפני רצונו לעבוד ה' על-פי מידת חסידות.

ח. ויש להוסיף בזה:

הפירוש ד"יבטל רצון אחרים" – יכול

שכן, יש להשתדל ביותר גם בנוגע לכוח הרצון, "עשה רצונו כרצונך", היינו, שרצונו של הקב"ה יהיה רצונך (גם בגלוי).

ז. וממשיך במשנה – "כדי שיעשה רצונך כרצונו כו' כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך":

העניין ד"כדי כו'" שמופיע במסכת אבות, "מילי דחסידותא" – אינו יכול להיות עניין של שטר, שהרי זה, כאמור, היפך ההנהגה דמידת חסידות "הו כעבדים המשמשין את הרב שלא על-מנת לקבל פרס"; יש למצוא, איפוא, עניין דוגמתו שאינו בגדר שטר.

ואכן, מצינו בדברי הרמב"ם בספר הלכות הלכות – "בלשון קצר וצח כלשון המשנה"²⁶ – שמבאר בסוף הלכות תשובה²⁷ שכל הייעודים הגשמיים שהבטיח הקב"ה בתורה אינם בגדר של שטר, כי אם, דבר המאפשר את עשיית העבודה מתוך מנוחה כו', "הבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה... יסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה... וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות

---

28) פי' הרע"ב.
29) ראה שבת קד, א. וש"נ.

26) הקדמת הכס"מ לספר הי"ד.
27) ריש פ"ט.

דבר מלכות

חדש, שעבודתו תהיה לפני משורת-הדין, על-פי מידת חסידות. ויש להביא דוגמה לדבר – בנוגע לכללות החילוק בין עבודת הבינונים לעבודת הצדיקים:

”מידת הבינוני היא מידת כל אדם... שכל אדם יכול להיות בינוני כו”, מה-שאינ-כן בנוגע לאופן העבודה הצדיק (לא בשם המושאל, שיש לו רוב זכויות, שהרי אפילו אצל “בינוני” ישנן רק זכויות, כי אם, צדיק לאמיתתו) – “אין כל אדם זוכה להיות צדיק, ואין לאדם משפט הבחירה בזה כו”³⁰.

ואף-על-פי-כן, על-ידי זה שמשתדל גם באופן עבודת הצדיקים, שעושה את שלו לקיים את השבועה תהי צדיק – “הרי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא, וכולי האי ואולי יזכה לבחינת רוח משרש איזה צדיק שתתעבר בו כו”, שכן, אף שבתחילה קבעו למעלה שלא יגיע למדרגת צדיק, מכל מקום, על-ידי השתדלותו באופן עבודה זו, נעשה רצון חדש למעלה כו”.

(קטעים מהתוועדות שבת פרשת תזריע-מצורע, ג באייר ה'תשמ"ז, 'תורת-מנחם – התוועדות' תשמ"ז, כרך ג, עמ' 235-216 – בלתי מוגה)

להיות בב' אופנים: (א) הכוונה היא לביטול “רצון אחרים” כפשוטו, מה-שאינ-כן בנוגע לרצון הקב”ה, (ב) הכוונה היא גם לביטול רצון הקב”ה, כביכול, כאילו נאמר “כדי שיבטל רצונו מפני רצונך”, אלא, שנכתב הלשון “רצון אחרים”, “דרך כבוד כלפי מעלה”²⁸.

והביאור בזה – בהמשך להאמור לעיל – שגם בנוגע לביטול “רצון אחרים” שלא לתת לו סייעתא דשמיא בעבודה על-פי מידת חסידות, ישנם ב' אופנים הנ”ל:

אופן הא' – “רצון אחרים” כפשוטו, היינו, שרק אצל “אחרים” יכול להיות רצון כזה (שצריכים לבטלו), מה-שאינ-כן בנוגע להקב”ה – הרי בוודאי רוצה תמיד לסייע לכל אחד ואחד מישראל בעבודתו, ועל-אחת-כמה-וכמה בראותו שרצונו של היהודי להוסיף בעבודתו לפני משורת-הדין, שכן, “הבא ליטרה מסייעין אותו”²⁹.

ואופן הב' – שגם מצד רצון העליון נקבע שעבודתו תהיה על-פי שורת-הדין, ולא לפני משורת-הדין, ואף-על-פי-כן, אומרת לו המשנה, “בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך”, היינו, שמבטל ומשנה, כביכול, את רצונו יתברך, ופועל רצון

(30) תניא פי”ד.

מינוי ל”התקשרות”

ניתן לקבל את גיליון “התקשרות”
שירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש”ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש”ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
”התקשרות”, מחלקת המנויים, ת”ד 14 כפר חב”ד 72915

גלות אינה מקומו של יהודי!

כל מציאות העבדות מושללת לגמרי אצל יהודים

יש יהודים שלא איכפת להם שהם נמצאים עדיין בגלות, באמרם שהעיקר הוא שניתנת להם האפשרות ללמוד תורה ולקיים מצוות, ולכן לא איכפת להם להימצא בגלות עוד משך זמן ח"ו! יהודי הנ"ל אומר אמנם בתפילתו "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח", והוא שומע את פירוש המילות, אבל אף-על-פי-כן, אינו חש רגש של ציפייה לגאולה העתידה, ולא איכפת לו שנמצא בגלות!

וטעם הדבר – לפי שהוא "יהודי גלותי"! גופו הוא "גוף גלותי", ונשמתו היא "נשמה גלותית" (כחיצוניותה על-כל-פנים), ולכן לא איכפת לו להימצא בגלות!

יהודי צריך לדעת שהגלות אינו מקומו האמיתי, וכידוע מה שכתב המהר"ל שמאז שבני-ישראל יצאו מארץ מצרים נשלל אצלם כל מציאות העבדות לגמרי, היינו, שלא ייתכן שבני-ישראל יהיו במעמד ומצב של עבדות חס-ושלום, וכמו שכתוב "כי לי בני-ישראל עבדים" – "עבדי הם ולא עבדים לעבדים"!!!

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת תזריע-מצורע, ב' דר"ח אייר ה'תשמ"ב;
'תורת-מנחם – התוועדות תשמ"ב, כרך ג, עמ' 1383-1381 – בלתי מוגה)

לימוד ענייני משיח יפעל התגלות וביאת המשיח

כדי לפעול התגלות וביאת המשיח תיכף ומיד – על כל אחד ואחד מישראל (האנשים – הן יושבי אוהל (יששכר) והן בעלי עסק (זבולון), וכן הנשים והטף, כל חד וחד לפום שיעורא דיליה) להוסיף בלימוד התורה (במיוחד) בענייני משיח וגאולה.

ומה טוב – שהלימוד יהיה (ברבים) בעשרה, כי נוסף על המעלה ד'עשרה שיושבים ועוסקים בתורה שכינה שרויה ביניהם", יש מעלה מיוחדת כשלומדים ענייני משיח וגאולה ברבים בנוגע להתפעלות והשמחה ברגש הלב, שעל-ידי זה הולכת וגדלה ההשתוקקות והציפייה לביאת המשיח.

ועוד ועיקר כפשוט – להוסיף בקיום המצוות בהידור, ובמיוחד בהידור במצוות הצדקה (כללות כל המצוות) ש"מקרבת את הגאולה".

...וההירצון שההחלטה בכל הנ"ל תמהר ותביא תיכף ומיד את התכלית והמכוון – התגלות וביאת המשיח בפועל ממש, תיכף ומיד ממש.

ובפשטות – שביום השבת-קודש פרשת "אשה כי תזריע וילדה זכר"... תהיה לידת והתגלות משיח צדקנו ("חיוורא דבי רבי" כפי שהוא "ביום טהרתו") – שזוכים לשמוע ההכרזה (בכל העולם ובכל סדר ההשתלשלות) ש"הנה זה (מראה באצבעו ואומר זה) מלך המשיח בא", והנה זה כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בא (כיוון ש"הקיצו ורננו שוכני עפר", וצדיקים קמים לתחייה מיד), וכל רבותינו נשיאינו, וכל צדיקי ונשיאי ישראל, ומשה ואהרן עמהם.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת תזריע-מצורע, ו' באייר ה'תשנ"א,
'תורת-מנחם – התוועדות תשנ"א, כרך ג, עמ' 164)

"אחד בדורנו"

"נוגע לי "דבר הי' זו הלכה", נוגע לי עם קודש כל יהודי, אפילו כאלו שרחמנא-ליצלן טועים" □ "ענייני הוא להשתדל להפיץ עניינים – שלפי עניות-דעתי הרי הם של אור, ואכן בקול שאון ובקול המונה של רומי"

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

שים לב לתוצאה ההרסנית שבהתפצלות בלתי מובנת זו לענין המשותף שכולם מעוניינים בו במידה שווה.

"ידוע כי כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש שליט"א הוא מהלוחמים הנמרצים למקוריות תורתית, בלתי מפלגתית וסיעתית. אי-אפשר לחשוך בו בנטייה חרד-צדדית. הוא הגבר הקים עול תורה ויראה במתכונת טהורה ובצורה כללית, ואין כמעט מתחרה לו להחדרת דבר השם בכל החוגים והשכבות, ובארבע כנפות העולם. בהשקפה הוא מייצג תמיד קו תורתי ברור ובלתי פשרני בכל הבעיות העולות. יש לציין, כי מעודו הוא לא התחמק מלמתוך בשעת הכרעות ברשימה החרדית ביותר, אם כי לא ביקש ולא קיבל כל תמורה על כך משום צד שהוא. ואם הוא מצא לנכון לקרוא קריאה לליכוד דתי כללי, הרי זהו מתוך אחריות וחרדה לגורלה של יהדות התורה בארץ, ומתוך תדהמה על כי השתיקה אופפת את עולמנו, כשמוסדות קיומנו עומדים חס-ושלום בסכנת התמוטטות. אין די מילים בפנינו להעריך עוז-נפש ותעצומות זה של, לכל הפחות, אחד בדורנו.

"אולם השאלה הגדולה והמכריעה היא: האם תמצא הקריאה הנאמנה והגדולה הזאת הוד בלבותינו? אנחנו אנשי פועלי-אגודת-ישראל מוכנים להישמע בכל עת ורגע, אך השבט

כבואנו ממערכת הבחירות, נפתח את רשימתנו בדברים שכתב (בו' באלול תשכ"ה) איש ההגות והעיתונאי הרב יהודה נחשוני, בכיטאון פא"י, 'שערים':

"האדמו"ר מליובאוויטש שליט"א פנה ברגע האחרון במכתב שבו הוא מחייב את ההופעה המשותפת של המפלגות הדתיות לבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות. אין ספק כי זו משאלתם של המוני בית ישראל בארץ ובגולה. אף פעם לא היה בפיצול הדתי להסב כל-כך נזק לתורה בישראל כבימינו אלה. כל כוחות החולין מימין ומשמאל יכולים היו להתאחד ולהתגבר על המפריד ביניהם, ואילו אנו הדוגלים בא-ל אחד ובתורה אחת מופיעים בשלוש רשימות נפרדות ומוקיעים את עצמנו כפלגנים לעיני הרחוב החילוני הצוחק למשבתנו. ברוך האיש הגדול והמרומם, ראש עדת רבבות שלומי אמוני ישראל, שמציל כבודה ותפארתה של יהדות התורה ואומר את דברו הנוקב, קול אלוקים חיים, בעניין קדוש ונשגב זה. לדאבוננו הרב שותקים כולם למשחקי תעתועים שברחוב התורני, ונותנים לנערים לקבוע הלכה בישראל. אין איש מזכיר את חובת הליכוד הדתי בשעת הרת עולם כזו, כשימין ושמאל התאחדו למחוק צלם אלוקים מעל מצח העם. באווירת אדישות מדהימה זו מכין כל פלג ופלג הליכותיו המיוחדות, ללא

ניצוצי רבי

תשל"ה, כרך א, עמ' 148.
בשבת-קודש פרשת ויקהל תשי"ד (תורת-
מנחם, כרך יא, עמ' 117), התבטא הרבי:
אין זו הנהגה חדשה, אלא זו דרך סלולה
מרבתינו הקדושים, ואף אחד... לא יוכל לשנות את
הנהגתי בזה.

סוף-כל-סוף יעשה תשובה

בט"ו בשבט תשל"ה (שיחות-קודש תשל"ה,
כרך א, עמ' 394):

מי שאחזו בידת ("קליאמקעי") של הרבי, כ"ק
מו"ח אדמו"ר, יעשה בוודאי, סוף-כל-סוף, תשובה:
ועוד באותה התוועדות (שם, עמ' 396):

ענייני הוא להשתדל להפיץ עניינים – שלפי
עניות-דעתי הרי הם של אור, ואכן בקול שאון
ובקול המונה של רומי.

"חתנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר"...

כותב הרבי בשנת תשי"ד (ט"ז בסיון):
בנוגע למינוי של מי שהוא על ענייני הישיבה
למשך איזה זמן, הנה בכלל אינני מתערב בעניינים
כאלו (פרט, באם הכוונה בזה למעט דמותו של מי
שהוא, הרי לא יחד עמם כבוד).

ואם מי שהוא רוצה פירען אייגענע חשבונות
[=לנהל חשבונות אישיים] בדבר כמו הני"ל, הרי על-
כל-פנים אינו מוכרח לערב בזה את שמו של זה
שהוא חתנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה
נבגי"מ זי"ע

אין זמני פנוי לנהל דיפלומטי"ע עם מי שהוא ועל-
אחת-כמה-וכמה לנהל מלחמה.

"אם נמצא בליובאוויטש"...

בהתוועדות ט"ו בשבט תשל"ה התבטא הרבי
(שיחות קודש תשל"ה כרך א' עמ' 393):

אם נמצא בליובאוויטש מישהו העושה משהו
שאינו מתאים על-פי שולחן-ערוך או היפך השולחן-
ערוך הרי הוא לוחם כנגד ליובאוויטש! כנגדי! כנגד
כ"ק מו"ח אדמו"ר! כנגד כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב)
ני"ע! כנגד אדמו"ר הזקן! כנגד הבעל-שם-טוב! עד
כביכול עם הקדוש-ברוך-הוא עצמו!

שלנו הלא הוא הדל והקטן בין שבטי
המפלגות. האם יישמעו לקריאה גם המפלגות
האחרות? האם יבינו לקדושת ההתעוררות
טהורה ממרחקים ויראו בה פתקא משמיא?
ימים ידברו. והלוואי".

טורו הנ"ל של נחשוני פורסם ב'שערים',
לצד מכתבו המפורסם של הרבי שפורסם שם
(ובאגרות-קודש, כרך כ"ג, עמ' תלז-תמב),
בעניין הקמת חזית דתית מאוחדת.

[מכתבים נוספים של הרבי בנושא התפרסמו
בעבר במדור זה (גיליון שעז), כאשר בין השאר
מתבטא הרבי (שם עמ' 15) ש"הדבר נוגע
בטובתם הרוחנית של כשני מיליון מבני
ישראל שי' כן ירבו שבאה"ק ת"ו".

סיבות מכאיבות

הרברים הנ"ל מבטאים את כמיהתו של הרבי
לאחדות המחנה ולהגברת כוחה והשפעתה של
היהדות התורנית בארץ-הקודש. במכתב אחר
באנגלית ('מורה לדור נבון', עמ' 147) מתבטא
הרבי אחר כישלון הקמת חזית דתית:

תמיד ניסיתי לאחד את המפלגות השונות, וגם
הפעם התחלתי במאמצי זמן רב לפני המועד
הסופי. לא יצאתי בהכרזה על כך, משום שהרגשתי
שיהיה קל יותר להגשים את התוצאות המבוקשות
דרך דיפלומטיה שקטה, לפני שתתעורר שאלה
כלשהי של לחץ והצלת כבוד... רק לאחר
שהמאמצים הללו לא הביאו את התוצאות
המבוקשות, עשיתי מאמץ אחרון להביא את הנושא
לפרסום, במטרה ליצור לחץ ציבורי שישפיעו על
אלה שהתנגדו כי חזית הכי חשובה וחיונית זאת
תתמודד בבחירות. למרבה הצער, גם מאמץ זה
נכשל, מסיבות שהן מכאיבות מכדי להרחיב עליהן
את הדיבור.

"דרך סלולה מרבתינו"

להלן צרור התבטאויות ייחודיות של הרבי,
שאינן קשורות לנושא הבחירות באה"ק:

נוגע לי 'דבר ה' זו הלכה", נוגע לי עם קודש כל
יהודי, אפילו כאלו שרחמנא-ליצלן טועים...

— כ' במרחשוון תשל"ה, שיחות-קודש

פרשת תזריע-מצורע

פרשת תזריע

מהו הקשר בין שם פרשתנו, שתוכנו הולדת חיים חדשים, לבין הנושא המרכזי של הפרשה – נגעים, שתוכנם היפך החיים, כמאמר רו"ל (נדרים סד) "מצורע חשוב כמת"?
(א) על הנגעים נאמר שהם "אות ופלא בישראל כדי להזהיר מלשון-הרע", וכן הסגרת והחלטת המצורע נועדו להבטיח "שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון-הרע" (רמב"ם סוף הלכות טומאת צרעת). הרי שגם עצם הופעת הנגע וגם דרך הטיפול בו, לא באו אלא כדי לתקן את המצורע ולהביא לידי כך שאדם זה שחשוב 'כמת' יתחיל חיים חדשים ונעלים יותר – "תזריע".

(ב) "תזריע" רומז לעבודה בזמן הגלות, שהיא בבחינת 'זריעה' והכנה ל'צמיחת' הגאולה. כידוע שהגילויים דלעתיד תלויים במעשינו ועבודתינו בזמן הגלות והם 'פירות' זריעתנו עכשיו. העבודה שפרשתנו, העוסקת בדיני נגעים (הרומזים לגלות), נקראת תזריע, מלמדת, שהעבודה האמורה צריכה להיות חדורה ב'תזריע' – כבר בעת העבודה צריך להרגיש שבפעולה זו 'זורעים' את הגאולה העתידה ואת הגילויים הנפלאים של ימות המשיח.

(ליקוטי שיחות, כרך כב, עמ' 70)

אשה כי תזריע וילדה זכר (יב,ב)

מפרש ה'אור-החיים':

"אשה" – זו כנסת-ישראל שנמשלה לאשה.

"תזריע" – היינו קיום המצוות, כדכתיב (הושע י) "זרעו לכם לצדקה".

"זכר" – רומז לגאולה העתידה, שתהיה גאולה נצחית – בחינת "זכר".

"אשה כי תזריע וילדה זכר" – על-ידי מעשינו ועבודתנו בזמן הגלות, נזכה לגאולה אמיתית, גאולה שאין לאחריה גלות.

ארמו"ר הצמח-צדק מוסיף ומבאר, מדוע נמשלו המצוות לזריעה:

(א) על-ידי זריעת גרעין בארץ צומחת כמות גדולה של תבואה, וכך גם על-ידי קיום מצווה 'צומח' גילוי אלוקות בעולמות העליונים.

(ב) הגרעין אינו צומח אלא במקום הראוי לזריעה (ולא במדבר, לדוגמה), וכך 'זריעת' המצוות אינה אפשרית אלא בישראל; דווקא מעשה המצוות של ישראל פועל 'צמיחת' האור והגילוי למעלה.

(אור-התורה ויקרא עמ' תצז)

זאת תהיה תורת המצודע ביום טהרתו (יד, ב)

מי שרואה רע מסויים בזולתו חייב להסיק מכך שגם בו עצמו מצוי מעין של רע זה, ולכן ישתדל לתקנו. וכאשר הוא עושה זאת הרי הוא מתקן גם את חברו (במידה מסוימת), שהרי הרע שבחברו הביא לתוצאה טובה.

ממעייני החסידות

זהו שרמז הכתוב:

מצורע – רומז למי שמוציא את הרע מחבירו ומתקנו (מצורע – מוציא רע).
"זאת תהיה תורת המצורע" – כיצד ניתן להוציא את הרע מהזולת?
"ביום טהרתו" – על-ידי שמתקן ומטהר את עצמו ("טהרתו") מהרע שראה בחבירו.

(כתר-שם טוב עמ' נד)

והובא אל הכהן, ויצא הכהן אל מחוץ למחנה (יד, ב-ג)

מדוע נאמר "והובא אל הכהן", בשעה שהכהן יצא אל המצורע? (שכן, למצורע היה אסור להיכנס למחנה כהונה). וכן: מדוע נאמר "והובא", שמשמעו שהוא מובא בעל כורחו?
אלא:

"והובא אל הכהן" – אפילו יהודי שנטמא ב"טומאת צרעת" החמורה, והוא נמצא "מחוץ לשלוש מחנות" דקדושה, יובא בסופו של דבר "אל הכהן" וייטהר, שכן דבר ברור הוא ש"לא יידח ממנו נידח" (שמואל ב יד). והדבר יתבצע אפילו אם אין רצונו בכך, כנאמר (יחזקאל כ): "ביד חזקה גו' אמלוך עליכם".

"ויצא הכהן אל מחוץ למחנה" – בשלב מתקדם יותר מגיע ה"כהן" עד ל"מקומו" של ה"מצורע". כלומר: התעוררות התשובה הודרת לפנימיותו של ה"מצורע", רצונו שכלו ומידותיו, כך שאין הוא זקוק עוד לסיועו של הכהן.

(ליקוטי שיחות כרך ז עמ' 100)

ונתן הכהן על תנוך אוזן המטהר הימנית גו' (יד, יד)

הדם ניתן בשלושה מקומות (באוזן, ביד וברגל), ואילו השמן ניתן בארבעה מקומות (באוזן, ביד, ברגל ובראש).

אומר על כך הגאון המקובל רבי לוי-יצחק שניאורסון:

רבותינו ז"ל אמרו (גדרים סד) שהמצורע חשוב כמת, וגם במת מצינו המספרים שלוש וארבע: "שלוש לבכי וארבע להספר".

(תורת לוי-יצחק עמ' שס)

חיבור הפרשיות תזריע-מצורע

"תזריע" מורה על יישוב העולם, ואילו "מצורע" – על היפך יישוב העולם (שכן צרעת באה על עוון לשון-הרע, שמפריד בין איש לאשתו ובין אדם לרעהו). כיצד אפוא יכולות שתי פרשות אלה להיות מחוברות?

אלא: "תזריע" מורה על עבודת ה' בדרך חיובית, "עשה טוב", ואילו "מצורע" מורה על עבודה בדרך השלילה, "סור מרע". החיבור של "תזריע" ו"מצורע" מלמדנו, שיש לעסוק בשניהם (לא רק בזמנים שונים, אלא גם) בעת ובעונה אחת.

ובמילים פשוטות: העבודה דשלילת הרע אינה דורשת יגיעה והתעסקות נפרדות ובזמן המיוחד לכך, אלא העבודה בקו החיוב היא שפועלת בדרך ממיצא את ביטול ושלילת הרע.

(משיחת שבת-קודש פרשת תזריע-מצורע תשמ"ח)

נשיאת כפים בארץ-ישראל

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

כתב הרמב"ם¹: "שנצטוו הכהנים לברך את ישראל בכל יום". אולם האשכנזים בחו"ל, זה דורות רבים, נושאים כפיים רק בתפילת מוסף של יום-טוב.
וכתב האגור², שנשאל מהר"י מוליץ³ למה אין הכהנים נושאים כפיהם בכל יום, מאחר שהוא מצוות-עשה?
ההסברים שנתן המהרי"ל על כך הם: (א) מכיוון שמקפידים לטבול לנשיאת-כפיים, וקשה לעשות כן בימי החורף, ורק לכבוד יום-טוב הכול טובלים. (ב) משום ביטול מלאכה (בחול), ומשום ביטול תורה וטורה ציבור (תמיד – מלבד ביום-טוב).
הבית-יוסף⁴ הביא רק את הטעם הראשון, ותמה על כך, שהרי עצם הטבילה אינה מן הדין, ו"חומרא דאתי לידי קולא היא", ואף שאין הכהן עובר אם לא נקרא לברך, מוטב להם שיקיימו שלוש עשה בכל יום ולא יטבלו, ומסיים: "ויישר כוחם של בני ארץ-ישראל וכל מלכות מצרים, שנושאים כפיהם בכל יום ואינם טובלים לנשיאת-כפיים".
אך הרמ"א הסביר זאת בדרכי-משה⁵, ובמיוחד בהגהתו לשולחן-ערוך: "נהגו בכל מדינות אלו שאין נושאים כפיים אלא ביום-טוב, משום שאו שרויים בשמחת יום-טוב, ו"טוב לב – הוא יברך"⁶, מה-שאינ-כן בשאר הימים, אפילו בשבתות השנה, שטרודים בהרהורים על מחיתם ועל ביטול מלאכתם. ואפילו ביום-טוב אין נושאים כפיים אלא בתפילת מוסף, שיוצאים אז מבית-הכנסת, וישמח בשמחת יום-טוב".

1 ספר-המצוות, עשה כו, וכן במניין המצוות שבראש סי' היד ושראש הלי תפילה.

2 סי' קעו.

3 שו"ת מהרי"ל החדשות סי' כא.

4 לטור או"ח סי' קכח סמ"ד ד"ה כתב האגור.

5 סי' קא, שם כתב שהטעם דביטול מלאכה שחשבוהו (המהרי"ל – שהביאו לבסוף, והבי"י – שהשמיטו לגמרי) לטפל – הוא העיקר, וממנו בנה טעמו.

6 סעיף מד.

7 בפסוק (משלי כב,ט) נאמר ["טוב עין"] "יבורך", אך בגמרא (בסוגיא דנשיאת-כפיים, סוטה לח,ב) אך בנושא אחר – לעניין שאין נותנין כוס-שלי-ברכה אלא לטוב-עין) דרשו "אל תקרי יבורך אלא יברך", הובא בביאור הגר"א שם סי' עט. שם ציין גם לכמה מקומות בוהר שצריך להיות בשמחה [הלשון בחי"ג קמ"א, ברעיא-מהימנא: "אצטריך.. ולעינא בעינא טבא". ולהלן קמ"ב, שכל כהן שאינו אוהב את העם או שהעם אינו אוהבין אותו לא ישא כפיו, מהפסוק הנ"ל. ובוהר ח"ב ריח,א בקשר לברכת המזון מביא מפסוק זה שצריך לברך אותה "יבחדוה ובעינא טבא".]

ובקובץ שיי למורא (יו"ד שבת תשמ"ו) עמי קיח ביאר הרב ישראל-יוסף הנדל (כיום רב קהילת חב"ד במגדל-העמק), שכיוון שהשמחה היא עניין עיקרי בקיום המצווה, הרי זה על-דרך מה שהרבי מצדיק איחור ברית-מילה כדי שתהיה בשמחה (אג"ק ח"ד עמי קנד, שערי הלי ומהנהג חיו"ד סי' צט), ואף כאן כיוון שהכהנים אינם מתחייבים אלא כשקוראים להם, עדיף לקרוא להם רק כשיכולים לעשות מצוה זו מתוך שמחה.

הפרי-חדש ורעיק"א שם הביאו טעם אחר, מס' המקצועות (סי' מז), שמצא כתוב (ברייתא דמסכת נדה פ"ג ה"ב) תוספתא עתיקתא מ' חמישית עמי 25) שכל כהן שיש לו נדה בביתו אסור לעלות לדוכן, וגם בשו"ת בית-אפרים דלהלן ובשו"ת חתם סופר חאו"ח סי' כג דנו בהסבר העניין.

בירור ענייני הלכה ומנהג

ובשו"ת בית-אפרים⁸ כתב שמנהג זה הוא מנהג ישן, והמשנה אותו מזלזל בכבודן של הראשונים, כמו הש"ך והסמ"ע (שהיו שניהם כוהנים) ואחריהם כהנים רבים, שבוודאי היו מחבבים המצווה, ולא מלאו ליבו של אחד מהם להנהיג נשיאת-כפיים. ובשו"ת משיב-דבר⁹ מביא מהגר"א¹⁰ ותלמידו הגר"ח מוואלוז'ין שרצו להנהיג בבית מדרשם נשיאת-כפיים בכל יום, ומן השמים מנעו זאת מהם.

דברי רבותינו ומנהגי החסידים בנדון:

בשולחן-ערוך אדמו"ר הזקן¹¹ הביא את המנהג "בכל מדינות אלו" ואת טעם הרמ"א לזה, וסיים: "וכל טעמים אלו הם ליישב המנהג, אף שאין בהם כדאי לבטל מצוות-עשה של תורה¹², מכל-מקום כשאין קוראים 'כהנים!' אינם עוברים כלום, אבל מכל-מקום יישר כוחם¹³ של בני ארץ-ישראל וסביבותיהם שנושאים כפיהם בכל יום כתיקון חכמים¹⁴, ומקיימים ג' מצוות-עשה בכל יום ואין חוששין לטבול".

אף בסידורו סידר אדמו"ר הזקן את פרטי נשיאת-כפיים לאחר חזרת הש"ץ בשמונה-עשרה של חול¹⁵, ופירש בשער-הכולל¹⁶ טעמו, משום שמדינא צריך לקיים זאת בכל יום, ויישר כוחם של המדינות שנהגו כן, ורק במדינותינו משום שהעם טרודים וכו' אין עושים זאת, ואנו מצפים שיהיו איש תחת גפנו ולא יהיו טרודים, וישאו כפיהם בכל יום.

הרבי מביא¹⁷ "דהיה רוצה (אדמו"ר הזקן) להחזירה כו' שתהא קיום מצוות-עשה זו בכל יום (גם בחול). ובמקום אחר¹⁸ מסיים: "ולאחר ההשתדלות, לא עלה בידו שהציבור יקבל תקנה זו". אך ואכן למעשה, החל אדמו"ר הזקן בסידורו את סדר 'ברכת כהנים' במילים: "נהגו בכל מדינות אלו שאין נושאים כפיים אלא ביום-טוב, שאז שרויים בשמחת-יום-טוב...".

(8) סימן ו.

(9) סימן קד. וכן בערוך השולחן סי' קכח סעיף סד (ללא השמות).

(10) מציינים בזה גם לסי' עליות אליהו עמ' 32.

(11) סעיף נז.

(12) פעמים רבות [בעיקר בביקורי הרבנים הראשיים לא"י אצלו. כמה מהם נסמנו ביהמלך במסיבוי שם] שיבח הרבי את המנהג הרווח באר"ק (ואצל הספרדים גם בחו"ל) שנושאים כפיים בכל יום. ולגבי הנהגים כמנהגנו – מנהג האשכנזים – הסביר: "ויש לומר, שהברכה דנשיאת-כפיים של הכוהנים בארץ-ישראל בכל יום נמשכת גם לבני-ישראל שבחו"ל (על-דרך מאמר חז"ל (תענית י, א) שמתמצית א"י שותה כל העולם כולו). ובפרט ע"י הכהנים שמכוונים גם עבור בני"י שבחו"ל, ע"ד אחיהם שבשדות" (ראה סוטה לח, סע"ב. טושו"ע או"ח סי' קכח סכ"ה. שו"ע אדמוה"י שם סל"ח (סה"ש תנש"א ח"א עמ' 39 הערה 9).

(13) ובספר השיחות תשנ"ב ח"ב עמ' 461, משתמש בביטוי "אשרי חלקם".

(14) במנחת חינוך (מצוה שעח) כתב שמן התורה חייבים לברך פעם אחת בכל יום (ואם בירך פעמים נוספות, קיים עוד מצוה), וחז"ל תיקנו לברך בכל התפילות שחרית, מוסף וכו', "זוה פשוט". וכ"כ בקצות השולחן ר"ס כג, ללא ציון מקור.

(15) וכן נדפס בסידור תורה אור (עמ' 51), משא"כ בסידור תהלת ה' (המקורי, עמ' 268) נדפס אחרי מוסף דיום-טוב ופיוטי 'טל' רוגש' (המקורי: עמ' 268).

(16) פ"י ס"א.

(17) לקוטי שיחות כרך יח עמ' 448 ("הלשון – בערד"). וברור שם שאינו מתכוון להשו"ע אלא לאמירה נוספת, ייחודית שלו (כי האמירה בשו"ע לקוחה מלשון הבי"ה הני"ל) ומאוחרת יותר, ואכן מופיע הדבר בכמה מסיפורי החסידים, כנסמן באוצר סיפורי חב"ד כרך טו עמ' 207.

(18) מוגה – ספר השיחות תשנ"ב ח"ב עמ' 461. ושם בהערה 169 נסמן ללקוטי שיחות כרך יח הני"ל, שם לכאורה כתוב אחרת "אף שלא חת אדה"י מפני כל, ובירר וקבע נוסח תפילה וכו' – הרי בנוגע לברכת כהנים מסופר שאמר... [כמובא כאן בפנים], ובכל זה לא עשה בזה וכו'...".

אמנם הלשון בסיפורים הני"ל, שאמר אדה"י "אילו איישר חילי...". ובלקוטי סיפורים להרח"מ פרלוב עמ' עג מביא בשם

בירור ענייני הלכה ומנהג

ובקצות-השולחן¹⁹, לאחר שהביא דברי אדמו"ר הזקן בשולחן-ערוך, סיים: "וגם האשכנזים שהם בארץ-ישראל נוהגין נשיאת-כפיים בכל יום" – בזה הביא (להלכה-למעשה) רק את מנהג ירושלים, שהתחיל מה'פרושים' (תלמידי הגר"א) שעלו לעיה"ק ירושלים לאחר הרעש דשנת תקצ"ז²⁰, ומהם נתפשט בין כל האשכנזים, כולל חסידי פולין וחסידי חב"ד שם ובהרבה מקומות בארץ, למרות שבצפת, טבריה וחברון נהגו החסידים עוד מזמנו של אדמו"ר הזקן לשאת כפיים רק במוסף של שבת.

בדורנו, היו כמה התייחסויות של הרבי לנושא:

בליל א' דחג הסוכות תשכ"א²¹ שאל אחד הרבנים המסובים²² את הרבי, על-פי דברי אדמו"ר הזקן בשולחן-ערוך ובסידור אודות מנהג "כל מדינות אלו" לשאת כפיים רק ביום-טוב, ומאידך "בארץ-הקודש ת"ו יש חילוקי מנהגים: יש נושאים כפיים בכל יום; יש שעושים כן בראש-חודש, שבת-קודש ויום-טוב. ובין הנ"ל עצמם יש נושאים כפיים רק במוסף, ויש שעושים כן אף בשחרית. כיצד עלינו לנהוג? [וכן שאל בעניין השינה בסוכה].
וענה הרבי:

"חז"ל מדגישים בכמה מקומות את גודל העניין שתלמיד צריך לנהוג כרבו, וממילא יש להשתדל לנהוג כמנהגי רבותינו נשיאינו [כולל הנהגות שנהגו בד' אמות שלהם – ובהסכמתם, וכידוע בגודל העניין ד"מעשה רב"].

"בעניין נשיאת-כפיים – באמת צריך חיפוש ועיון המקור דהפוסקים לחילוקי המנהגים שיש בזה בארה"ק ת"ו, שבצפון אין נשיאת-כפיים אלא בשבת, ובשאר מקומות נושאים כפיים בכל יום. "ואולי הטעם של המחמירים לנשיאת-כפיים גם בשבת הוא משום דאיתא בספרי "וביום שמחתכם – אלו השבתות" וכן מבואר בתשובות הגאונים, שבשבת יש עניין השמחה, שהוא הטעם לנשיאת-כפיים ביום-טוב דווקא, בחו"ל.

"באמת היה צריך להיות בארה"ק כמו בחו"ל – נשיאת-כפיים ביום-טוב בלבד. אולם כיוון שכבר נושאים כפיים בזמנים אחרים – יהיה על-כל-פנים בשבת, ראש-חודש וחול-המועד, אך לא בכל יום. האומנם שמחים בארה"ק יותר מבחו"ל?

"כפי שנהגו אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר – כך עלינו לנהוג בכל אתר ואתר, וגם בארה"ק ת"ו" [וממשיך, שהוא הדין בנוגע לשינה בסוכה, שהרבי הקודם לא ישן בסוכה (על-אף שבשולחן-ערוך כתוב אחרת) ועל כל ההולכים בעקבותיו לנהוג כמותו. כמו כן בקשר להדלקת נרות חנוכה בפתח הפנימי ולא על אדן חלון חדרו שפנה לרשות-הרבים, לרשות-הרבים. ומסיים] בנוגע לענייננו: "גם בעניין נשיאת-כפיים יש לנהוג כפי שנהגו אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר לשאת כפיים רק ביום-

---

המשפיע הרה"ח ר"שג אסתרמן, שאין הכוונה כפשוטו, שהרי אם היה אדה"צ מצווה – היו החסידים מקבלים זאת, אלא שהיה צריך עיז כוחות מלמעלה. ואולי גם כאן יש לפרש שהכוונה שניסה לפעול זאת, אך "לא אישר חיליה" – ראה שמלמעלה לא הניחו לו שהציבור יקבל זאת כראוי, ולכן "לא עשה בזה" – לא המשך.
19) סימן כג סי"ב.

20) ראה פאת השולחן סי' ב סעיף טז ובבית ישראל סי"ק כג. בסי' שערי ירושלים לר"מ ריישר כתב שבחברון נושאים האשכנזים כפיהם רק בשבתות.

21) 'המלך במסיביו ח"א עמ' סא (ושי"נ המקורות לכל מה שהובא בעניין זה). המו"ל כתב שם: "היתה אריכות פרטים ושקלא-זוטריא, אך לא זכרו את כל הפרטים רק קטעים הבאים להלן – ואין מוקדם ומאוחר בהן, ולהבהיר עוד הפעם כי אין זה לשונו הק' אלא תורף המסקנא". ובכל אופן, סמכות ההנחות הנ"ל אינה יותר מאשר "הנחה פרטית בלתי מוגה".

22) הרה"ח הרה"ח ר' שניאור-זלמן גרליק ז"ל, רבו של כפר חב"ד.

בירור ענייני הלכה ומנהג

טוב למוסף, אלא שמאחר וכבר נהגו כו' – יהיה באופן האמור".

המסקנה למעשה:

לכאורה, המובן מהדברים הנ"ל הוא [לאברור, קודם-כל, שהמנהג הכללי הרווח בארץ-הקודש לשאת כפיים לפחות בשבתות אינו מחייב את חסידי חב"ד כאן שלא לפחות מזה כלל, שהרי זה אינו מנהגו ואנו תמיד "באתריה דרב", ולדעת הרבי (הן במענה הנ"ל והן במענה דלהלן לרב דחיפה) ברור שאין זו מחלוקת בין א"י לחו"ל, אלא בין ספרדים לאשכנזים בלבד, וכמו בקשר לברכת שהחיינו בברית מילה, שאנו נוהגים כמנהג האשכנזים (בחול"ל) שלא לברך, ולא כפי שנתפשט המנהג בארה"ק גם בין האשכנזים לברך כמנהג הספרדים²².

אלא], שגםולכן גם בארץ-הקודש, אם מייסדים מקום חדש או קהילה חדשה של חב"ד, יש להנהיג שם באופן זהה למנהגנו בבית חיינו, דהיינו נשיאת-כפיים במוסף יום-טוב בלבד; ובמקום שכבר נהגו חסידי חב"ד לשאת כפיים בכל יום – אפילו בירושלים ת"ו – יש לסייג זאת לשבת, או גם לראש-חודש וחול-המועד, אך לא בכל יום²³. ואכן, בכפר-חב"ד לא נהגו נשיאת-כפיים בכל יום, לא לפני הדברים הנ"ל ולא לאחריהם (אלא שבשבתות עולים שם לדוכן גם בשחרית²⁴). ולפי זה, לכאורה, אפילו אלו מחסידי (או מקהילות) חב"ד שנהגו לישא כפיהם בכל יום, הרי זה כמו "מנהג בטעות"²⁴, שכיוון שלו ידעו מראש את דעת רבנו בנדון לא היו נוהגים כן, ואם-כן עליהם לשנות מנהגם ולשאת כפיהם רק בשבתות וכדומה, ואין צריך לזה התרת נדרים כלל. מאידך, לפי זה – גם במקומות חדשים שהנהיגו (אף לאחר אמירת הדברים על-ידי הרבי) נשיאת-כפיים בשבתות, הרי לכאורה זה נקרא "שכבר נהגו" ואי-אפשרנהגו", שלדעת הרבי אין לעבור לנהוג נשיאת-כפיים רק ביום-טוב (גם עם 'התרה'). וע"ע.

הנהגת נשיאת-כפיים בכל יום בצפון:

בשנת תשל"ט יצאו הרבנים הראשיים לחיפה בקריאה להנהיג בכל צפון ארה"ק נשיאת-כפיים בכל יום, כנהוג בירושלים ובמקומות רבים (בניגוד למנהג האשכנזים בצפת, טבריה וכו' לשאת כפיים רק במוסף שבת).

על פנייתו של רבה האשכנזי [הירושלמי] של חיפה, הרב שאר ישוב הכהן, בנדון – השיב הרבי²⁵:

"את כת"ר רוב הסליחה על שלא עניתי בעניין דברכת כהנים בארץ-הקודש, כי מתלבט אני

22) כמבואר באג"ק ח"כ עמי שט, במענה לתמיהתו של הרב חרל"פ [רבה הליטאי, הירושלמי, של העיר ראשון-לציון], שערי הלכה ומנהג יו"ד סי' צז. רק בצד הרוחני של העניין מבאר הרבי שהמשכת הברכה בארה"ק מועילה גם לחו"ל, כדלעיל הערה 12.

23) כמסקנת הרב הנדל בקובץ 'שי למורא' הנסמן לעיל הערה 7.

24) וי"א שלא מצאו חבר למנהג זה (מלבד מנהג אמשטרדם שבשו"ת אהל יעקב סי' סח"ע). רק בישיבת יתומי תמימים בלוד ובכפר חב"ד היו נושאים כפיים בכל יום במשך שנים רבות.

24) כמבואר בשו"ע יו"ד סי' ריד סי"א ובשו"ת שם ס"ק ה.

25) הקריאה – ב"תחומין ח"ב עמ' 363. המענה – במכתב מימי הסליחות היתש"ט, נדפס בתחומין שם, ובלקוטי שיחות כרך יח עמ' 448. נעתק כאן בפתיחת הר"ת, פיסוק וכתוב מלאים.

ולעירי שבשו"ת ב"תסוד הדברים זה מתאים עם חילוקי הדעות שבין החסידים לפרושים' בזה (כנ"ל בקשר לירושלים וצפת). ואכן בשו"ת מנחת יצחק (ששייך לעדת החסידים) ח"ח סי"א ב מאריך לקיים את מנהג הגליל ושלא לשנותו (ומציינים גם לשו"ת שבט הלוי ח"ג סי' קס). ומאידך בין הפרושים, היו שתמכו בדרישה זו בכל כוחם, כמו בעהמ"ח שו"ת אז נדברו (ראה דבריו בסי' זה ח"א סי' מגמג, מט, ובקובץ 'שי למורא' הנ"ל).

בירור ענייני הלכה ומנהג

רבות בנדרון זה בהמסקנא בזה, ובפרט בנוגע למעשה בפועל – והרי זה העיקר.
"דמחד גיסא, כיוון שבלשון חז"ל²⁶: 'אין לך יום כו' מרובה מחברו' – יש לצדד ולהתייגע וכו' להרבות בכל ענייני ברכה, ובמיוחד בברכת-כהנים שהיא "נמשכת במהירות דרך כל העולמות באין מונע ומעכב, ואין מעיינים בדין כלל" (לשון רבנו הזקן – בעל התניא והשו"ע – בספר ליקוטי-תורה ס"פ קרח).

"ולאידך גיסא, אף שלא חת אדמו"ר הזקן מפני כל, ובירר וקבע נוסח תפילה וכו' – הרי בנוגע לברכת-כהנים מסופר²⁷ שאמר (הלשון – בערך) דהיה רוצה להחזירה כו' שתהיה קיום מצוות-עשה זו בכל יום (גם בחול).

"ובכל זה, לא עשה בזה וכו'. ודווקא מפני שלא ידוע הדבר והטעם (כבירור), קשה עוד יותר השקלא-וטריא וכו' בזה. ולהורות חצי דבר – הרי זה גופא – שלילת החצי השני, כמובן²⁸. ולכן הנהגתי בזה כהוראת חז"ל²⁹: 'הנח להם לבני ישראל כו'".

---

26 סוטה מט,א.

27 נסמן לעיל הערה 17.

28 לכאורה הכוונה בזה, שהרבי נמנע אפילו מלהורות לקיים את מנהג צפת וטבריה לשאת כפיים בשבתות, כי אז יהיה בזה משום שלילת הדרישה לקיים זאת בכל יום.

29 לפנינו בפסחים סו,א: "הנח להן לישראל, אם אין נביאים הן – בני נביאים הן". הרבי סמך בזה על המנהג הקיים, שכניל הצדיק אותו בדבריו שבע"פ, מבלי להורות הוראה רשמית בזה, אלא לסמוך על סיעתא-דשמיא שיש להם לציבור לכוון כרצון הקב"ה.

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

יום שישי, ל' בניסן

שבת-קודש פרשת תזריע-מצורע³

א' דראש חודש

א' באייר, ב' דראש-חודש

בתפילות אומרים יעלה ויבוא.

שחרית: אחרי חזרת הש"ץ – חצי הלל, "ואברהם זקן", "זבדיה", קדיש-תתקבל. שיר-של-יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש-יתום. מוציאים שני ספרי-תורה, בראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת השבוע. חצי קדיש. מניחים ספר שני על הבימה. הגבהה וגלילה לספר ראשון. בספר השני קוראים למפטיד "וביום השבת... ובראשי חדשיכם...". הגבהה וגלילה לספר שני. הפטרה: "השמים כסאי" (ישעיה פרק 50), וקוראים בסיומה שוב את הפסוק "והיה מדי חודש", לסיים בדבר טוב. אם קרא בטעות הפטרה אחרת – קורא אחריה "השמים כסאי". אם נזכר אחרי הברכות – קורא אותה בלא ברכה⁴.

קריאת "שניים מקרא ואחד תרגום": לפי הנדפס בספר-המנהגים⁵, יש לקרוא היום אחר-הצהריים שלוש הפטרות: (1) של פרשת תזריע: "ואיש בא מבעל שלישה"; (2) של פרשת מצורע: "וארבעה אנשים"; (3) של שבת-ראש-חודש: "השמים כסאי" שקוראים בפועל מחר.

לפי מנהג רבותינו נשיאינו⁶, יש לקרוא 'ראשון' או גם 'שני' בליל שישי (יום חמישי בלילה); בערב שבת-קודש אחר חצות קוראים את כל הפרשה, ואומרים (בסיום שתי הפרשיות) את שתי ההפטרות: של פרשת תזריע "ואיש בא מבעל שלישה", ושל פרשת מצורע "וארבעה אנשים"; בשבת-קודש לפני תפילת שחרית קוראים שוב 'שביעי', ואומרים את ההפטרה של "השמים כסאי".

1) עמ' 25, מלוח 'היום יום' לי סיוון.
2) 'היום יום' די טבת (שהרבי הורה "בהנוגע לפועל" לנהוג כמותו, אגיק סוף כרך ח"י, אם כי שם מדובר רק בנוגע לזמן קריאת שמו"ת), אף שבספר-המנהגים לא נזכרה הנהגה זו. בספר-המנהגים נזכר במפורש "פרשיות מחוברות". ולפי האמור ביהיום יום' זה, מסתבר שיש לקרוא גם את הפטרת פרשת מצורע ביום ו' עש"ק.
3) כמה שינויים עברו על קריאת שם זה בדברי רבותינו: (א) "כיק מו"ח אדמו"ר היה משתמט מלהזכיר את שם הפרשה [מצורע]. בספרים שונים היא נקראת "פרשת טהרה", אבל... [הוא] בכלל לא רצה לקרוא בשם כלשהו, אלא לכל היותר כתב או אמר את היום בחודש וכדומה" (ליקוטי שיחות ח"א עמ' 239). (ב) מאוחר יותר אמר הרבי: בדורות

האחרונים, מנהג ישראל (טור ושו"ע או"ח סי' תכח [וכן נדפס בליקוטי-תורה, היום-יום, ליקוטי-שיחות ועוד]) לקרוא בשם זה (ליקוטי-שיחות ח"ו עמ' 100), והסביר הטעם: מכיוון שקרוב כבר הגילוי ד'אתהפכא חשוכא לנהורא; לעשות ממצורע – תורה, "תורת המצורע" (שם עמ' 103). (ג) מאוחר יותר הוסיף, ששם זה רומז שכבר מרגישים קרוב לביאת משיח-צדקנו, שנקרא בשם זה (ישעיה נגד, סנהדרין צח, א"ב. ליקוטי-שיחות ח"ב עמ' 79, וביותר בספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 490 ואילך, עיי"ש).
4) לוח כולל-חביד, פרשת מקץ (וראה עוד בזה בסי' קצות-השולחן, בבדי-השולחן סו"ס פח).
5) ואף שאמר "ומוספים כהלכתם" לשון רבים, ובכלל במוסף די באיכור לבד (כמ"ש בשו"ע אדמוה"י ס"ח רסח

לוח השבוע

במוסף – 'אתה יצרת'. טעה ואמר 'תיקנת
שבת' – לא יצא.⁵
ב' באייר

פרקי אבות – פרק ב'.

"תפארת שבתפארת". יום הולדת את כ"ק
אדמו"ר מהר"ש נ"ע, "לכתחילה אריבער",
בשנת תקצ"ד.

ו, ובסי' אישי-ישראל פרק לט הערה קסד. ועיי'.
6) תולדות חייו ביספר התולדות – אדמו"ר מוהר"שי לכ"ק
אדמו"ר נשיא דורנו (בהוצאת קה"ת, ברוקלין תשי"ז,
תשנ"ז) ובפירוט נוסף, בספר בשם זה של הרה"ח רא"ח שי
גליצנשטיין, בהוצאת קה"ת, כפר-חבי"ד תשל"ו. וראה
בירשימותי חובי קמ עמ' 8. קפז עמ' 17.

ס"ז) – כאן גרע, כיוון שהזכיר שבת ולא הזכיר ר"ח כלל
(ברכי יוסף ס"י תצ ס"ק ח, שו"ת תשובה-מאהבה ח"א ס"י
קס, חכמת-שלמה סו"ס תכה ועוד). ואם אמר 'אתה יצרת'
וחתם "מקדש השבת" בלבד, כתב בלוח כולל-חבי"ד שם
שיצא (כמ"ש במשנ"ב סו"ס תכה). וראה בשו"ע אדמוה"ז
ס"י תפז ס"ג, במשנ"ב ובביה"ל שם ובשעה"צ ס"י תכה ס"ק

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן-יודא, ר' יוסף-יצחק, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו